

KIRÁNDULÁS

Varga Zoltán

I.

Amikor felébredtem, már a hajnal beszűrődő derengése higitotta a szoba sötétjét. Nem tudom, az üdülő ablakán piszkosszürkén becsorduló fénysugár ébresztett-e fel, vagy inkább a közvetlenül a ház előtt gépfegyverként felropogó motorkerékpár zaja, amely fülsértően lyuggatta át a csendet, és dűnnyögő szitkokat csalt alvástól kiszáradt ajkamra. A disznó — gondoltam — odébb is tolhatta volna a tragacsát. Távolabbról is indulhatna, ha már ilyenkor támadt kedve a motorozáshoz.

Néhány sikertelen kísérlet után végre begyulladt a motor, hangja valamivel csendesebbé és egyenletesebbé vált, majd fokozatos halkulással és tompulással jelezte a távolodást, végül egészen elveszett. Verebek csiripeltek bele a hajnal csendjébe, de a közeli fák valamelyikéről egy más madár hangja is hallatszott; talán fenyőrigó lehetett. Néhány percig úgy tetszett, agyam ernyedten visszazuhan az álom ölelésébe, de ekkor belevillant a szó: kirándulás. Persze, a kirándulás. Mára terveztük, hegyet akarunk mászni. Igen, a kirándulás. Valószínűleg nem is alhatunk már tovább. Fejemet oldalt fordítva az éjjeliszekrényen heverő karórámra pillantottam; jól láhattam a világító számlapot: negyed öt volt.

Úgy beszéltük meg, öt után indulunk; láttam, hogy itt a felkelés ideje. Nyújtózkodtam, majd ásítva felültem az ágyban. Felkeltem, levettem a pizsamám felső részét, és megindultam a mosdófülke felé; éreztem, hogy a beólalkodó csipős hajnali levegőtől karom és hátam lúdbőrössé válik. Ekkor már hallottam, hogy Irén és Feri is megmozdul a másik szobában; papucsban csoszogó lábak nesze, beszédfoszlányok, tompított szavak szöktek be hozzám a csukott ajtón keresztül. Irén kissé fátyolos hangja most is kicsit felgyorsította a szívverésemet, ugyanúgy, mint valaha, gimnazista koromban. Haragudtam magamra ezért; úgy rémlett, ugyanolyan kerge kamasz vagyok most is, mint akkor régen, amikor a patika sarkán vártam rá a sűrű lombú, árnyat

adó öreg szilfák alatt, és lestem, hogy fürge, sebes léptű alakja mikor bukkan fel az utca végén. Megcsavartam a csapot, a hideg víz csobogva zúdult a mosdókagylóba; az álom utolsó maradványait is kimostam a szememből.

Mikor felöltözve, útra készen a teraszra léptem, Feri már kinn volt. Háttal a mellvédnek dőlve állt, cigarettájának kék füstje könnyű fátyolt vont szép, férfias, napégette arca elé, szeme még kissé vörös volt az álomtól, nyilván hirtelen ébredt, s a hevenyészett mosdás nem üzte el teljesen arcáról az éjszaka nyomait, de arckifejezése alapján véve mégis friss volt, és nézése az eljövendő nap örömeire váró ember egészséges izgalmát árulta el. Zöld vászon hátizsákját még nem csatolta fel, kissé alaktalanul hevert a lába mellett, hegymászó botját a korlátnak támasztotta. Jó reggelt kívánó hangja vidáman csengett, s nekem — mint mindig és rendszerint teljesen alaptalanul — most is úgy tetszett, mintha egy csöppnyi diadalmas gúny csengene benne.

— Irén még nem készült el? — kérdeztem.

— Sajnos, nem jöhet velünk — válaszolta. — Az éjszaka hirtelen megfájdult a feje. — Alapjában véve közömbösen mondta ezt, csak a bal szemöldöke szaladt fel egészen picit, kissé bosszús hirtelenséggel, mintha egy legyert akarna elhessegetni a homlokáról. Egy pillanatra — azt hiszem, ismét teljesen alaptalanul — valami fürkésző vonást véltem felfedezni az arcában: mintha érdekelte volna, elszomorít-e a bejelentése. Engem ekkor már el is öntött egy hirtelen csalódáshullám; a kirándulás, a még soha nem próbált hegymászás, amire érdeklődéssel és lelkesedéssel készültem, egyszerre már nem is látszott olyan izgatónak és sokat ígérőnek a szememben.

— Kár — mondtam egészen őszintén, sőt hangomban némi tünetéssel. — De talán nekünk sem kellene mennünk. Elhalaszthatnánk holnapra az egészet. Sajnálom, hogy Irén kimarad a dologból...

Feri megfordult, és fejével a hegyek felé bökött. Én is a velünk szemben magasodó ormokra pillantottam: Még majdnem teljesen valami lilás homályba burkolóztak, csak legfelül, a szeszélyes cikcakk vonallal határolt sziklatarajokra kent fel néhány narancssárga színfoltot a felkelő nap fénye; ez arra engedett következtetni, hogy éppen most bújik elő a mögöttünk levő alacsonyabb, erdővel borított hegyhát mögül. A csúcsok alakja egészen tisztán kivehető volt, csak néhol lengte körül őket valami alig látható párafüggöny.

— Ma ragyogó idő lesz — szölt Feri. — Kár lenne ilyen alkalmat elszalasztani. Nem tudhatod, hogy holnap nem zuhog-e az eső. Akkor aztán egész nap a szobában kuporoghatunk. Nagy kincs a jó idő érrefelé.

— De mégis. Talán holnap is szép idő lesz...

— Az nem biztos. Jobb, ha mi ketten nekivágunk. Legfeljebb, ha az idő megengedi, később egyszer hármásban is felmegyünk.

Újabb ellenérv után keresgéltem, de kinyílt az ajtó, és Irén lépett ki a házból; nagy halványsárga virágokkal díszített sötétkék pongyola volt rajta, mely alól felül kissé kilátszott világoskék hálóinge, fejére nedves borogatást csavart, a fejfájós nők tompa, fénytelen tekintetével nézett ránk, de ajka mosolyra húzódott. Úgy látszik, meghallotta, miről vitatkozunk.

— Csak menjetek egészen nyugodtan — mondta. — Még csak az kellene, hogy miattam itthon maradjatok. Semmi az egész. Ronda dolog tőlem, hogy éppen most rontom el a játékot... — Úgy mondta, mintha komoly oka lenne a mentegetőzésre. Igyekezett életben tartani kierőszakolt mosolyát, s közben tekintetével egy kicsit mindkettőnket átölelt.

Elbúcsúztunk tőle, és útnak indultunk. Az üdülőtelep sötét fenyőkkel körülvett alpesi házai lassan elmaradtak mögöttünk. Egyelőre a nem túl meredeken emelkedő autótút szélén baktattunk, amely ebben az órában még szinte teljesen elhagyatott volt. Az első félóra alatt csak egy tejszállító kocsi haladt el mellettünk, és csupán később, mikor már elég magasan jártunk, ott ahol az út hirtelen jobbra kanyarodik, úgyhogy oldalt pillantva már szinte madártávlatból láthattuk a még mindig árnyékba vesző üdülőtelepet, kezdtek jelentkezni az első személygépkocsik, melyekből álmos szemű német turisták tekingettek ki; néhány motoros, sőt egy-két, a pedált elszántan taposó kerékpáros is felbukkant valahonnan.

Miközben szótlanul mentünk egymás mellett, egyre inkább éreztem, hogy számomra a nap máris el van rontva. Irén távolmaradása csalódást okozott, az egész utat már előre az ő jelenlétével kapcsoltam össze, úgyhogy sajnáltam, amiért nem ragaszkodtam jobban a kirándulás elhalasztásához. Úgy tűnt fel, tulajdonképpen nem is tudom, miért megyek a hegyre Ferivel, akivel csakis Irén fűzött össze; csak ő tudta leolvasztani rólam a tartózkodó elfogódottságnak vagy még inkább a rejtett gyűlöletnek azt a páncélját, ami Feri társaságában mindig a lelkemre fagyott. Ha közöttünk volt, valami meleg, szeretetből, sőt aszszonyi kifinomultságból szőtt puha selyemtakaróba burkolt bennünket, ez ideig-óráig szinte elhitette velem, hogy őszinte barátságot érzek Feri iránt. Csalódottságom nagyon hasonlított arra, amit egyszer gyerekoromban éreztem hasonló helyzetben, úgyhogy mialatt a sötét fenyvességgel határolt úton haladtunk, minduntalan egy régi május elseji kirándulás emléke surrant az agyamba. Tizenkét éves gyerekfejemben akkoriban egy bizonyos Ildikó lebegett; velem egykorú szőke copfos kislány volt, aki a korához képest meglepően tudott mosolyogni, s a szavakat affektáltan, kissé énekelve ejtette, amit én akkor elbűvölőnek találtam; egy évfolyambeliek voltunk, de külön osztályba jártunk. Az ünnepi kiránduláson, amelyre közösen vonultunk ki az iskolából, és amelyre már napok óta izgatottan készülődtem, nem volt ott; hiába kutattam fehér, piros pöttyes szoknyája után. Ez annyira elrontotta a kedvemet, hogy a városszéli erdőcske lombosodó fái egyszerre szürkévé és érdektelenné váltak a szememben, s úgy rémlett, mintha az erdőbe tóduló embertömég által felzaklatott, eszeveszetten károgó varjak engem csúfolnának; a magammal hozott kemény tojás és hideg rántott hús ízét alig éreztem, sokáig könnyek szorongatták a torkomat, és közel álltam a síráshoz; csak később ragadott magával a zsvajgó gyerekcsapat féktelen játékkedve. Másnap tudtam csak meg, hogy Ildikó váratlanul torokgyulladást kapott. A párhuzam az akkori és mostani helyzet között szinte önmagától adódott, s ettől keserű lett a szám íze; megállapítottam, hogy ugyanolyan nevetséges és egyben szánalmas vagyok, mint akkor, tizenkét esztendő koromban. Miközben szöges cipőm

ütemesen kopogott az úttest aszfaltján, mint az utóbbi években már annyiszor, az a bizonyos kellemetlenkedő hang is megszólalt bennem. Lépteim ritmusához igazodva ismételte: „Portás vagy, portás vagy, az is maradsz, az is maradsz.” Gonoszkozó, csúfondáros hang volt, amit csak nagyon nehezen tudtam elhallgattatni magamban, sőt az elfojtási kísérletek gyakran teljesen sikertelenek maradtak, és csak az segítette, ha idővel elfeledkeztem a hangról. Bizonyos idő múlva magától elhallgatott.

Ezzel szemben Feri szemmel láthatóan vidám volt, Irén otthonmaradása nyilván nem izgatta túlságosan. Hol a foga között halkan sziszegve, hol erőteljesen fütyülve, állandóan egy dallamot forgatott a szájában. Rendszerint előttem haladt kemény, hosszú lépésekkel, úgy-hogy néha alig tudtam a nyomában maradni, de sokszor meg is állt, jobbra-balra nézelődött, mindent észrevett és megfigyelt. Nem sokat beszélt, főleg csak akkor szólt hozzám, ha valamire — egyszer egy, a magasban mozdulatlanul lebegő szirti sasra, máskor egy fenyő törzsére függén felfutó mókusra — akarta felhívni a figyelmemet, de ilyenkor ugyanolyan nyílt, s már szinte a naivitással határosan természetes volt, mint mindig. Én csak rosszkedvemet és szórakozottságomat nehezen palástoló látszólagos könnyedséggel felelgettem neki.

A nap közben egyre feljebb kúszott az ég, és a párafátylak utolsó maradványait is eloszlatta; a fenyők túlevelein töméntelen harmatcsöpp csillogott. Letértünk az autóról, és egy mellékúton mentünk tovább. Ez már csak afféle gyalogosok vagy legfeljebb hegyilovak számára készült, meredeken fölfelé kaptató út volt, a lehullott fenyőtűkkel vastagon borított talajból itt-ott kisebb-nagyobb meztelen sziklák meredeztek elő; lábikránk egyszerre sokkal erősebben megfeszült, s a hátizsák nehezebbé vált. A hatalmas lucfenyőtörzsek nagy gótikus katedrális pilléreiként emelkedtek a magasba az út két oldalán, emeletes magasságokig szinte teljesen csupaszon, mindössze néhány csenevész ágacska növesztve magukból, de feljebb az ágak mind sűrűbbé váltak; összeértek, egymásba fonódtak a fejünk felett. A lombok között ferde sávokban esett be a napsugár, és szabálytalan alakú, különböző nagyságú fényfoltokat fröcskölt az útra; a törzsek között beszivárgó fényben apró rovarok, főleg legyek táncoltak vagy álltak mozdulatlanul parányi, zajtalanul működő helikopterekként. Legcsekélyebb jele sem mutatkozott a szélnek; a csend tökéletes, rám szinte nyomasztó volt. Emberekkel itt már alig találkoztunk, csak két parasztlányt láttunk, akik fejükön egyensúlyozott csomagokkal jöttek lefelé velünk szemben: valami hegyi faluból lehettek.

Később az út oldalt kanyarodott, s többé már nem egyenesen fel a csúcs irányába vezetett, meredeksége is jelentősen csökkent, majd egy bizonyos pont után ereszkedni kezdett egészen egy mély, ék alakú mederben sebesen aláúduló tajtékos, köveken átbukdácsoló patakig; ezen durva, hántolatlan kergű fenyőtörzsekből összerótt fahíd vezetett keresztül, melyet két oldalán dorongokból tákolt korlát határolt. Áthaladtunkban láttam, hogy a fatörzsek nincsenek is egészen szorosan egymáshoz illesztve, közöttük helyenként két ujjnyi rést is találhattam, ezeken keresztül lepillantottam az örvénylő, zúgó vízre. A híd egy másik fahíd emlékét idézte föl bennem; amennyire az hasonlított erre,

ugyanannyira különbözött is tőle: odahaza egy poshadt vizű árkon át vezetett, deszkából készült, és a fakorlátot cölöpökre feszített szögesdrót helyettesítette. Egyszer, nyilván annak hatására, hogy nem sokkal az eset előtt a moziban egy égő hidat láttunk, pajtásaimmal fel akartuk gyűjtani. Valaki egy kis üveg benzint hozott, ezt ráöntöttük a deszkára és meggyújtottuk, azután elrejtőztünk a közeli bokrok közé, s azt vártuk, hogy az egész híd lángba boruljon, hogy utána szirénázva meggyűjtani. Valaki egy kis üveg benzint hozott, ezt ráöntöttük a deszkára nem fogtak tüzet, csak a benzin égett el, s a helyén nagy elszenesedett fekete folt maradt. Csalódottságom ellenére ugyanakkor megkönnyebbulést is éreztem, s örültem, amiért senki sem kapott rajta ezen a veszedelmes csínytevésen. A híd után az út ismét balra fordult, és meredeken emelkedni kezdett; a talaj egyre sziklásabbá vált, s a fenyők egyre alacsonyabbak, ritkábbak lettek körülöttünk. Mind több napfény érte az arcunkat.

*

Első pihenőnk körülbelül nyolc óra tájban tartottuk meg. Ekkor értünk ki az erdőövezetből borókacserjékből és törpefűzekből álló bozóttal borított meredek lejtők álltak előttünk; néhol füves részek szakították meg őket. Sok tarka virág volt itt; számos pillangó és egyéb rovar repdesett körülöttünk.

A helyről, ahol megálltunk, jól láthattuk a csúcst, melyet a fenyők egy ideig elzártak a szemünk elől. Valójában nem volt túl magas, nem érte el a hóhatárt, tudomásunk szerint alig haladta meg az ezeröttszáz méteres tengerszint feletti magasságot; megmászását nem tartottuk komoly hegymászói feladatnak, amihez szakszerűen szervezett csoportra, különleges felszerelésre, mászóvasra, jégcsákányra vagy kötélre van szükség; mi csupán két közönséges hegymászóbotot hoztunk magunkkal. Az is igaz viszont, hogy mi magunk sem voltunk igazi, gyakorlott hegymászók; kettőnk közül csak Ferinek voltak némi tapasztalatai ezen a téren, én teljesen kezdő voltam, olyannyira, hogy még hegymászó cipőt is csak az üdülőbe utazásunk előtt vettem, de úgy tudtuk, ezt a csúcst nagyon sokan megmászta már, s lenről, a völgyből nézve, erről az oldalról egészen könnyen megközelíthetőnek látszott. Most azonban, ahogy a félelmetesen felmeredő, zordon, sárgásszürke sziklákra felpillantottunk, melyeknek minden részlete tökéletes tisztasággal rajzolódott ki a ferdén sütő nap plasztikusá tevő fény-árnyék játékában, s amelyek fenyegetően, uralkodói göggel emelkedtek a táj fölé, felsejlett bennem annak tudata, hogy hiányos tapasztalatainkkal nagyon is veszélyes dologra vállalkoztunk, s azt hiszem, Feri is valami hasonlóra gondolhatott. Talán valami önmagának be sem vallott aggodalomnak adott hangot, amikor megszólalt:

— No, mit gondolsz? — kérdezte kezével a csúcs felé mutatva. — Megbirkózunk vele?

— Hát ezt neked jobban kell tudnod — válaszoltam kissé bizonytalanul.

— Én azt hiszem, igen...

— És ha nem? — kérdeztem némileg kötekedve.

— Hát akkor annyi baj legyen. Ha valami legyőzhetetlennek látszó akadályba ütközünk, legfeljebb nem folytatjuk az utat.

— Igaz. Elvégre nincs megírva, hogy nekünk mindenáron fel kell jutnunk a csúcsra.

— Hát persze... — mondta Feri, miközben lecsatolta hátizsákját. — Bár őszintén szólva, mégis bosszantana, ha megakadnánk. Ha valamit eltervezek, szeretem meg is valósítani. Éppen ezért nem is bánom olyan nagyon, hogy Irén nem jöhetett velünk, hátha ő mégsem bírná ezt az erőfeszítést.

— Valószínűleg — hagytam rá szórakozottan.

Hátizsákunkból takarókat szedtünk elő, és letelepedtünk a földre. Csak ekkor vettük észre, hogy ingünket egészen átizzadtuk már. Fáradtak és éhesek voltunk, pedig az út neheze még előttünk állott.

II.

Reggeli után egy ideig még a takarókon heverésztünk. Szótlanok voltunk, bár én éreztem, hogy beszélgetnem kellene Ferivel, kutattam is valami beszédtema után, ami mindkettőnket érdekelhetne, de sikertelenül; talán azért, mert mégsem igyekeztem igazán. Ezekben a percekben ismét éreztem azt a légüres teret, ami Irén távollétében mindig közénk került; valóban olyan volt ez, mintha valami áram- vagy hővezető közeg hiányozna közülünk. Ilyenkor teljesen eltűnt az az illúzió, amit Irén jelenlétében mindig igyekeztem elhítni magammal, hogy ti. kedvelem Ferit.

Feri sem igyekezett beszélgetést kezdeni. Hanyatt feküdt a takarón, két térdét erősen felhúzta, s kezét a tarkója alatt kulcsolta össze. Az eget nézte. Később lehunyta szemét; nem tudom, aludt-e, vagy csak úgy tett, mintha aludna. Ha fejemet oldalt fordítottam, jól láthattam és zavartalanul szemlélhettem az arcát, amelynek felém eső oldalára árnyék borult, úgyhogy arcéle rendkívül élesen kirajzolódott: szemem a mellkas és a nyak találkozási pontjára indult el, és onnan kúszott lassan tovább; egy pillanatra megállapodott a gégefő kidudorodó dombján, azután a nyak és az alsó állkapocs alkotta derékszög csúcsába gurult, arra a helyre, amelyet kövér embereknél a toka tölt ki, majd az áll alsó felének, a jelenlegi testhelyzetben függőleges vonala mentén haladt fel a kerek, erőteljes állcsúcsig, amelyen túl arcának körvonala ismét elég hirtelen süllyedt lefelé az áll és az enyhén duzzadt alsó ajak közötti kis mélyedésbe. Külön-külön néztem meg a profil minden egyes hajlatát, az ajkak közötti kis, ék alakú beszögellést, az orr kicsit szabálytalan, két alig észrevehető domborulatra tagolódó vonalát s a meglehetősen erős homlokereszt, egészen addig a pontig, ahol fejének felső részét a felemelt felsőkar eltakarta. Itt már csak a tudatom egészíthette ki a képet: tudtam, hogy a fej sima, domború, de nem túlságosan magas homlokban és sűrű, hullámos, gesztenyebarna hajban folytatódik.

Miközben békésen kisimult, lehunyt szemű arcát néztem, egyszerre vágyat éreztem, hogy áttörve koponyacsontján, behatoljak az agyveléjébe, s betekintsek az ott nyüzsgő gondolatok és érzések közé, mert az

arcon semmi sem tükröződött, a nyugalom kifejezéstelenségén kívül semmiféle hangulat nyomait sem tudtam felfedezni rajta. Úgy éreztem, van valami rejtélyes Feriben, az egészen irántam megnyilvánuló magatartásában; szinte képtelenségnek tetszett a szememben, hogy a velem szemben való nyílt és természetesnek látszó barátságos viselkedése egészen őszinte legyen. Kétségtelenül tudott arról, milyen szerepet töltöttem be valaha Irén életében, s éppen ezért sokszor szinte sértőnek találtam, hogy egy csöppet sem izgatja magát emiatt, és teljes jóváhagyással tekint mostani barátságunkra. Néha egyenesen dühítőnek találtam a magabiztosságát s azt, hogy ennyire veszélytelennek ítél. Ismét a „portással” kapcsolatos hang szólalt meg bennem, majd azon kezdtem tünődni, miért is fekszem itt mellette, és miért is jöttem fel ide egyáltalán. Meg hogy tulajdonképpen mit érzek iránta? Vajon gyűlölöm-e igazán? Nem tagadhattam le magam előtt, hogy alapjában véve rokonszenvesnek találom, s így tisztában voltam azzal, hogy gyűlöletem (ha igazán az) csakis a helyzetének, az Irénnél betöltött szerepének szól, de éppen rokonszenvenességet találtam gyűlöletesnek, mert tudtam, hogy felettem aratott győzelmének titka éppen ebben rejlik. Ugyanakkor tisztán láttam azt is, hogy ha okom van is, jogom semmi esetre sincs a gyűlöletre. Ha akkor régen én vagyok a helyében, nyilván ugyanúgy járok el, mint ő; azt tette, amit minden épeszű, szerelmes férfi megtett volna. Lassan annak a régi napnak egyes mozzanatai tolultak az agyamba, amikor hanyatt feküdtem szobámban a díványon, kívülről eső verte az ablaküveget; undorító idő volt, mintha a természet igyekezett volna megfelelő aláfestésről gondoskodni ahhoz, ami történt. A szobában piszkos, mosogatólé-színű félhomály uralkodott; tanulni vagy olvasni nem lehetett ennél a világításnál, de nem is lettem volna rá képes, mert ekkor már egészen hatalmába kerített az Irénnel kapcsolatos féltékenység. Napok óta nem láttam már, a megígért találkozóra nem jött el, az egyetemen sem láttam; kétszer a lakásán is kerestem, de csak szobatársnőjét, egy kis kreol bőrű, keskeny arcú, fekete lányt találtam otthon; ez először nem tudott felvilágosítást adni Irén holléte felől, másodsor pedig azt mondta, hogy váratlanul hazautazott. Gyanúsán alamuszi mosollyal közölte ezt velem, s emögül egy bizonyos nem egészen őszinte cinkostársi szolidaritás sejlett elő, úgyhogy viselkedését szinte kárörvendőnek találtam. Éreztem, valami nincs rendjén Irénnel. Eltűnése egészen szokatlan volt, hiszen azelőtt mi mindenről beszámoltunk egymásnak, mindent megtárgyaltunk, s ha valamelyikünk elutazott valahová, előzőleg mindig bejelentette. Mindez Ferivel kapcsolatos, kezdetben alaptalannak hitt gyanúmnak adott tápot: Ferit különben alig ismertem még, mindössze néhányszor láttam; Irén mutatta be nekem egy egyetemista összejöveten, ő sem régóta ismerte akkor, nem tartozott a társaságunkba, nem volt orvostanhallgató, a testnevelési főiskolára járt, de én mégis valami különös nyugtalanságot véltem felfedezni Irén viselkedésében; de ez, néhány öntudatlan pillantáson kívül, tüneteiben egyáltalán nem volt pontosan körülírható, úgyhogy megfigyelésemet hamarosan nevenséges képzelődésnek minősítettem. De akkor, ott a félsötét, gyengén fűtött szobában, ahová a rosszul záródó ablak résein alattomosan ólálkodott be a nyirkos, hideg novemberi levegő, világosan láttam, hogy alapjában véve pontos és helytálló, amit

megfigyeltem, sőt az a bizonyos hatodik érzékem úgyszólván teljes határozottsággal adta tudtomra, hogy Irén eltűnése Ferivel függ össze. Ahogyan Feri őszinte arcára, nyílt tekintetére, szép egyenletes elefántcsontszín fogait megmutató férfimosolyára gondoltam, teljesen hatalmába ejtett az az érzés, hogy benne Irén valami olyan vonásra talált, ami belőlem hiányzik. Éppen valami nevet kerestem e tulajdonság számára, az „erő”, a „férfiasság” és a „vitalitás” kifejezések között ingadoztam, amikor hallottam, hogy megcsikordul az előszoba ajtaja. Tudtam, hogy ilyenkor a lakásadónóm is mintegy arasznyira kinyitja az ajtót, és a résen félig kidugja szürkülő, felhőszerűen bizonytalan körvonalú hajkoronával borított fejét, részben abban a reményben, hogy hozzá érkezett látogató, részben kíváncsiságból, hogy lássa, ki jön hozzám; de ugyanakkor már azt is tudtam, hogy Irén érkezett meg, sebes lépéseit soha semmilyen más lépésekkel sem tévesztettem össze. Amikor két rövid koppantás után, feleletet sem várva benyitott hozzám, engem már állva talált.

Halványkék, átlátszó esőköpeny volt rajta, s ez alatt tisztán kivehettem kockás átmeneti kabátjának mintáit; csuklyáján kövér cseppekben állt, vagy pergett le róla az esővíz. Első pillantásra mosolya ugyanolyannak tetszett, mint mindig, s ez talán egy másodpercnyi időre elhitette velem, hogy mindaz, amit az előbb gondoltam róla, teljesen a képzeletem terméke volt, de aztán, ahogy ott állt az ajtóban, és szokása ellenére nem jött beljebb, gyanúm újra lángra lobbant; lassan valami nála szokatlan habozó kifejezés vonta be az arcát, amibe hol szomorúság, hol félelem, hol elszánás vegyült. Minden jel arra mutatott, hogy valami nagyon fontos és számomra lesújtó hírt szándékozik közölni velem, de nem tudja, hogyan is fogjon hozzá.

A véget érni nem akaró különös csendet én törtem meg először; hangom valahogy idegennek és szokatlanul száraz csengésűnek tűnt a saját fülemben:

— Hol voltál? — kérdeztem tőle.

— Éppen erről szeretnék veled beszélni — válaszolta. — Azért jöttem, hogy ezt megmondjam neked. Nagyon szeretném, ha nem haragudnál rám... — Elhallgatott, és zavartan a táskájával kezdett játszani.

— No halljuk, miről van szó? — sürgettem belülről feszegető bal-sejtelmeimmel küszködve.

— De ígérd meg, hogy nem fogsz megharagudni...

— Nem tudhatom előre, hogy haragudni fogok-e — válaszoltam, bár nagyjából sejtettem, mit szándékozik mondani. — Mindenesetre mondj el őszintén mindent.

— Azt is szeretném. Én nem tudok hazugságban élni...

— Értem — szakítottam félbe. — Szóval, eddig abban éltél?

Erre nem felelt mindjárt. Becsukta maga mögött az ajtót, beljebb jött, és egy székhez ment; azt hittem, leül, de csak a táskáját tette le. Állva maradt a szék mögött, s kezével a szék támláját szorongatta.

— Csak egészen rövid ideig — mondta aztán, majd újabb csend következett. Arca végsőkig töprengő volt, apró, fehér egérfogait mélyen rózsaszín alsóajkába vájta. Én közben feszülten várakoztam, éreztem, hogy a gyomrom elhagyja szokott helyét, és felfelé emelkedik. Homlo-

komon és nyakamon apró tűszúrásokként jelentkeztek az első verejték-cseppek, galléromat egyszerre nagyon szűknek találtam, úgyhogy önkéntelenül is a nyakamhoz nyúltam. Ez arra készítette Irént, hogy kicsit összeráncolja homlokát, arcára valami hűvösen reális kifejezést erőltessen, és az eddiginél nagyobb sebességgel kezdjen beszélni. — Tehát, arról lenne szó, hogy...

Rövid, ideges nevetéssel félbeszakítottam.

— Főlöszleges, hogy gyötörd magad, úgyis tudom, hogy Ferivel voltál. Legfeljebb az a kérdés, hogy hol?

— D.-ben. Egy hotelben...

Néhány pillanatra a düh heves vérhulláma borította el az agyamat; érdekes, inkább a „hotel” háborított fel, mint annak beismerése, amit úgyis tudtam már. Egy pillanatra ökölbe szorult a kezem, közel álltam ahhoz, hogy megússem, de végül mégis sikerült erőt vennem magamon. Ehelyett csak annyit mondtam:

— Gratulálok... Egészen nagystíli vagy...

Kicsit még meg is hajoltam, de közben éreztem, hogy egy arcizmom hevesen megvonaglik. Viselkedésemben volt valami természetellenes. Hogy képes voltam gúnnal reagálni, az sok tekintetben nem illett az életkoromhoz. Azt hiszem, a legtöbb huszonkét éves fiatal ember valóban ütött volna a helyemben, de bennem nagyon korán kifejlődött az a tulajdonság, hogy indulatkitöréseim ironikus szavakban nyilvánuljanak meg. Ez mindig megóvott a később megbánandó tettektől; oka részben fejlett kifejezőképességemben, részben pedig abban rejlik, hogy gyomorbajos apám otthon korán hozzászoktatta fülemet az irónia és cinizmus megnyilvánulásaihoz.

— Ne gúnyolódj! — felelt Irén. Hangjában egyszerre sok lett a mellézköngé, s arca valami szomorú, kérő kifejezést öltött. Azt hiszem, legalább olyan közel állt a síráshoz, mint én az előbb ahhoz, hogy megússem. — Tudom, hogy ez most nagyon fáj neked, de ennek így kellett történni... Meg kellett ezt mondanom neked, s talán mégis szebb tőlem, így, mintha...

— Hagyd ezt a kenetteljes hangot! Mondd, hogy be van fejezve az ügy és kész. Kár főlöszleges cirkuszt csinálni.

— Én abban a reményben jöttem hozzád, hogy mi azért barátok maradjunk. Próbáld egy kicsit megérteni.

— Nem hiszek a férfi és nő közötti barátságban.

— Ostoba vagy. És azelőtt? Még régen az iskolában? Akkor is csak barátok voltunk...

— Akkor éretlen kölykök voltunk. S ami most történt, az még baráti gesztusnak sem nevezhető...

— Hát azt akarod, hogy egészen elszakadjunk egymástól?

— Ha az ember egyszer már igazgatói állást töltött be, akkor semmi kedve sincs ugyanannál a vállalatnál portásnak lenni. — Nem tudom, hogyan ugrott ki belőlem ez a rögtönzött hasonlat; akkor persze még nem is sejtettem, hogy visszajár majd kísérteni. Teljesen önkéntelenül jött ki a számon, nem emlékszem, hogy előzőleg akárcsak egy pillanatig is fogalmazgattam volna.

Ezután ismét kis csend következett. Irén megváltoztatta testtartását; most előrehajolva, könyökével támaszkodott a szék hátának, majd

teljesen céltalanul levetette egyik kesztyűjét, és rögtön utána újra felhúzta. Fejét lehajtottá, úgy nézett, mintha nagyon erősen gondolkodna valamin; nyilván előbbi szavaim értelmét latolgatta. Azután felemelte fejét, és kicsit felrántotta szemöldökét.

— Így is lehet értelmezni a dolgokat — mondta aztán —, csak-hogy én valahogy azt hittem, te annyira értelmes vagy, hogy képes leszel másképp is értelmezni őket...

— Nem tudom, melyikünk értelmi képességével van baj tulajdonképpen — törtem ki most már dühösen. — Azt, hogy te néhány heti ismeretség után, se szó, se beszéd elutazol egy harmadrangú vidéki fürdőhelyre, lefekszel egy leendő tornatanárral, s aztán visszatérve hozzám, barátságról és megértésről szónokolsz, nem lehet teljes egészében az ész megnyilvánulásának tekinteni.

— Igazad van — felelte, hangjában bizonyos keserőséggel. Kiegyenesedett. Most csak az ujjai hegyével érintette a széktámlát. — Úgy látszik, mind a ketten értelmesebbnek hittük egymást, mint amilyenek vagyunk. — Ismét szünetet tartott, nyilván arra várt, hogy én szóljak valamit, de nekem egyetlen szó sem jött a számra; cinikus hangvételem egyszerre cserben hagyott. Irén jobb kezének kávébarna kesztyűbe bújtatott ujjai idegesen zongoráztak a szék hátán.

— Azt hiszem, jobb, ha most elmegyek — szólalt meg aztán. — Túlságosan hirtelen zúdítottam rád mindent... — Megfordult és lassan az ajtó felé indult. Mielőtt arcát egészen elfordította volna, még láthattam, hogy szempilláján néhány apró, csillogó gyöngyszem jelenik meg.

— Tulajdonképpen mi történt veled? — kérdeztem váratlanul komolyan, egészen más hangon, mint ahogy eddig beszéltem.

Megállt, de csak félig fordult felém:

— Nem tudom... — mondta.

— Ébredj fel, Irén! Józanodj ki, és minden el van gereblyézve. Megbocsátok neked.

— Nem akarok felébredni, és nem hiszem, hogy megbocsátanivalód volna. Ferivel két hét múlva házasságot kötünk.

— Úgy látszik, tökéletesen megbolondultál...

— Lehet. De a bolondokra elsősorban az jellemző, hogy nem tehetnek a bolondságukról. És vannak rettenetesen szép bolondságok.

— De hát, hogy lehetsz ennyire őrült? Óriási tervekkel indulsz, és aztán egyszerre felrúgsz mindent egy olyan ember miatt, akit nem is ismersz tulajdonképpen.

— Néha pillanatok alatt meg lehet ismerni valakit, s én most megtanultam hinni az ilyen pillanatokban.

— Az olyan dolgok, amelyekben hinni kell, édeskeveset érnek. Ezzel az erővel akár a szeplőtelen fogantatásban is hihetnél.

— Mondtam, hogy jobb, ha most elmegyek. Ebben a pillanatban aligha tudnék veled vitatkozni. Egyébként nem rúgok fel mindent, a tanulást ugyanúgy folytatom, mint eddig.

— Abból ugyan semmi sem lesz...

— Majd meglátod. Már volt példa ilyesmire.

Erre már nem is válaszoltam, csak legyintettem.

— Most megyek... A viszontlátásra...

Nem viszonztam a köszönését. Amikor kiment a szobából, nem csukta be egészen maga mögött az ajtót. Körülbelül húsz centiméter széles rést hagyott, amelyen keresztül kiláthattam az előszobába. Jól láttam a falra erősített fogast, melyen a lakásadónóm kopott fekete kabátja és egy gyanús tisztaságú, nagy kék pettyekkel díszített fehér selyemsál függött. Szobám egyszerre nagyon szűknek, sötétnek és elviselhetetlenül sivárnak hatott a szememben. Kabátot öltöttem, és elmentem hazulról. Órákon át járkáltam az esőáztatta utcákon anélkül, hogy a fejemre zuhogó és az arcomon végigfolyó vízről tudomást vettem volna; az egyhangúan gitározó csatornák nesztét hallgattam. Tócsákba léptem; csak másnap vettem észre, hogy a nadrágom szára apró sárfoltokkal van tele.

Az ezután következő válság, vagy legalábbis annak első viharos szakasza, viszonylag nem tartott soká. Néhányszor kábán, borgőzös fejjel tértem haza, de hamar felismertem, hogy a vigasztalódásnak ez a módja nem hat rám. Bőszülten, konok elszánással vettem magamat a tanulásba. Hogy képes voltam ilyen magatartást tanúsítani, abban nagy szerepe volt a bennem levő dacnak; elsősorban olyasféle formulákkal állítottam talpra magamat, hogy „egy nő miatt nem fogok meg-inogni”, és hogy „a szerelem olyan tehetségű embernek, mint én, csakis mellékfoglalkozása lehet”. Sikerült meggyőzőnöm magamat arról, hogy Irén nem az, sőt sohasem volt az, akinek egy ideig hittem. Abban az időben nagyon sokat csökkent az értéke a szememben; egyre azt ismételtettem magamban, hogy aki olyan esztelenségre képes, mint amilyenre ő szánta el magát, az pályáján sohasem juthat messze. Összes tulajdonságai közül ugyanis éppen elbűvölő hűvös okosságát, nőknél szokatlan logikai képességét becsültem a legtöbbre (egy időben azt hittem, ezért szeretem), s most egyszerre ezt láttam alakatlan, halomra dőlt romokban heverni. Ferit ugyan ez időben alig ismertem még, de egy pillanatig sem kételkedtem abban, hogy szellemi képességei messze az enyémeik mögött maradnak, s így, ha az okokat boncolgattam, amelyek Irént tőlem hozzá vitték, a következtetések nagyon lesújtóak voltak Irénre nézve, és legtömörebben a „primitivizmus” szóban voltak összesűrítethetők. Az efféle „első látásra” keletkező, spontánul kibukkanó szerelmet különben egyáltalán nem értettem, sőt lényegében még ma sem közelíthető meg igazán a számomra. Az Irénnel való szerelem egy lassan kifejlődő gyerekkori barátságból alakult lépésről lépésre szerelemmé, én tulajdonképpen csak ezt ismertem (azt, hogy valaki „tetszik”, szinte sohasem kevertem össze a szerelemmel), úgy-hogy ez a teljesen más jellegű szerelem kívül esett az élményvilágon. De különben is, azt hiszem, túlságosan is racionális agyberendezésem, amely sok esetben akkor se szűnik meg működni, ha nincs rá szükség, s mindenhová odaállítja a maga miértjét, már eleve alkalmatlanná tesz az ilyenfajta szerelemre. Vagy lehet, hogy a szerelemre egyáltalán? Már sokszor gondoltam arra, hogy csak azt a másikat, azt az eszeveszettet lehet igazán szerelemnek nevezni.

Egyetemi éveim alatt egyébként nem békültem ki Irénnel, bár formálisan nem sokáig voltam haragban vele. Az egyetemi előadásokon vagy a klinikák kórtermeiben és folyosóin úgyszólván mindennap láttam; a köszönő viszony hamar helyre állt, sőt egyszer-kétszer az is

előfordult, hogy néhány közömbös szót váltottam vele. Ezt elsősorban azért tettem, mert nem akartam feltűnést kelteni a kollégáim előtt, akik közül a legtöbben tudtak a kapcsolatról, ami Irénhez fűzött, de azért is, mert a haragtartást ostoba, elavult „nyárspolgári” és „primitív” dolognak tartottam. Néha úgy rémlett, Irén szívesen tett volna néhány lépést felém, hogy kapcsolatunkat, már ami a barátságot illeti, helyreállítsa, de vele szemben megnyilvánuló hidegségem ezt már eleve lehetetlenné tette. Mindenképpen elintéztett ügynek nyilvánítottam, mint ahogy egy kicsit magát a szerelmet is annak tekintettem. Csak futó kalandokba bocsátkoztam, ügyelve arra, hogy mélyebb érzelmeimnek minél kevesebb része legyen bennük.

III.

Nem tudom pontosan, mennyi idő múlva zökkentem vissza a valóságba. Arra sem emlékszem, mikor fordítottam el a tekintetemet Feri felől, csak azt tudom, hogy egyszerre az eget néztem, amely innen hihetetlenül kéknek és magasnak látszott. A részben parányi tépett vattacsomókra, részben fosztott tollra, részben pedig alig sejthető tüllfátylakra emlékeztető apró fehér felhők mozgása elárulta, hogy ott fenn a magasban fúj a szél. A csúcs körül egy madarat láttam lebegni, csak ritkán meglebbenő szárnyal, szinte mozdulatlanul; repülési módja valami ragadozó madárra vallott, de a távolságot nem tudtam pontosan felbecsülni, s így nem lettem volna képes határozottan megmondani, szirti sas-e vagy valami kisebb faj, vércse, ölyv vagy más hasonló. Itt lenn körülöttem teljes volt a szélcsend, a fűszálak és a különféle színű virágok legfeljebb csak a reájuk szálló nagyobb rovarok súlya alatt rezdültek meg, s az itt-ott még elszórtan álló csenevész fenyők is ernyedtt ágakkal álltak.

Néhány percig a csúcst néztem. Hozzánk közelebb eső keleti lejtője, legalábbis azon a részen, amely innen nézve az éggel érintkezett, körülbelül negyvenöt fokban látszott emelkedni egy darabig, majd egy, a kisebb csipkézetet nem számítva, majdnem vízszintes rész következett, hogy aztán újra az előbbihez hasonló szögben emelkedjen; közvetlenül az orom közelében az emelkedő szöge ismét kisebbé vált, maga az orom leghegye pedig — egy innen mindössze néhány centiméternek látszó részen — teljesen vízszintesnek tetszett. A másik oldalon hihetetlenül meredek volt a lejtő, talán a nyolcvan fokot is elérte, sőt egyes helyeken függőleges volt. Ezt a meredeket csak jóval lejjebb váltotta fel minden átmenet nélkül egy sokkal szelídebb, mindössze negyven fok körüli hegyoldal, de ez már nem tartozott egészen a csúcshoz, többé nem is állt csupasz sziklákból; a szeszélyes foltokban eloszló világos- és sötétzöldek tanúsága szerint ott is ugyanilyen bozóttal tarkított füves terület volt, mint itt körülöttünk, ahol heverésztünk. Teljesen elnagyoltan szemlélve, a szorosán vett csúcsnak egyenlőtlen oldalú, majdnem derékszögű háromszög alakja volt.

Hogy ismét Feri arcát lássam, valamivel jobban oldalt kellett fordítanom a fejemet, mint mikor a csúcst néztem. Szeme most nyitva volt, kicsit hunyorogva nézett az égre, gyakran pislogott. Megint az az

érzésem támadt, hogy szólnom kellene hozzá valamit; kívülről szemlélve furcsának és érthetetlennek tetszett a szememben, hogy két ember itt fekszik, majdnem ezer méteres tengerszint feletti magasságban, teljesen egyedül, egyikük sem alszik, és mégsem szólnak egymáshoz, de lusta voltam, nem volt elég erőm elpukkasztani a csend buborékját. Feriben talán nagyon is hasonló gondolatok motoszkáltak. Megmozdultam és kissé odébb helyezkedtem; most vettem csak észre, hogy valami töri a lapockámat, egy kisebb kődarab lehetett a takaró alatt.

Ismét az égre néztem. Időközben a csúcs mögül a többinél valamivel nagyobb felhőcsomó bukkant elő; egészen egyszerű formája volt, egy meglehetősen keskeny részen egymáshoz forrt körből s egy ennél valamivel nagyobb ovális alakzatból állt, fejből és testből; úgy hatott, mintha egy kar és láb nélküli torzszülött csecsemő volna. A többi felhőnél nagyobb sebessége elárulta, hogy amazoknál jóval alacsonyabban úszik; útja során fokozatosan megváltoztatta alakját, a „test” szétfolyt, szétlapult, s a „fej” szinte belepréselődött a testbe, ugyanakkor a szélénél apró, gubancos, cérnaszálszerű foszlányok szakadtak le belőle. Azután gondolataim az égről lassan újra Irénre siklottak, mint mindig, ha agyam felszabadult, és nem állt szigorúan meghatározott feladat előtt. Ezek a gondolatok most a „második Irén” korszakára vonatkoztak. Ez akkor kezdődött, mikor négy évvel az orvosi diplomám megszerzése után Irén is a Kutatóintézetbe került. Alapjában véve semmi meglepő nem volt ebben, hiszen nem sok ilyen jellegű kutatóintézet van az országban s így elsősorban nem amiatt éreztem meglepetést, hogy éppen ide kerül, hanem inkább azért, hogy kitarzott régi elképzelésünk mellett. Talán hetedikbe jártunk, amikor elhatároztuk, hogy a bakteriológiának szenteljük magunkat. Már nem tudnám pontosan megmondani, mi váltotta ki belőlünk ezt az elhatározást, talán az, hogy éppen akkor olvastuk nagy lelkesedéssel Sinclair Lewis „Arrow-smith”-jét, vagy az, hogy abban az időben sokszor volt alkalmunk a gimnázium mikroszkópjába pillantani, de tény, hogy mi kitarítottunk elhatározásunk mellett, s az egyetemre is ezzel a szándékkal iratkoztunk be. A Ferivel történt kalandja s a röviddel utána megkötött házassága után azonban én egyáltalán nem hittem abban, hogy Irén kitarthat célja mellett, hisz az eredetileg az én személyemmel volt kapcsolatos, sőt még abban is kételkedni kezdtem, lesz-e belőle orvos egyáltalán. Abban az időben erősen hajlottam arra, hogy a végsőkig következtelennek és minden kitarásra képtelennek tekintsem. Arról ugyan hamar meggyőződtem, hogy ezután is ugyanolyan szorgalmasan látogatja az előadásokat, mint azelőtt, de további programjáról semmit sem tudtam; terveiről néhány közömbös mondatból álló futólagos beszélgetéseink során nem esett szó. Éppen ezért lepődtem meg nagyon, amikor a főnököm, V. professzor asztalán heverő kérvénybe pillantva felfedeztem a nevét.

Első pillanatban nem is jöttem rá, kiről van szó, hiszen a keresztnéve mellett Feri családnéve szerepelt (erre pedig nem is emlékeztem), s csak egy másodperccel később, amikor a lánynevét is észrevettem, húzódott magasra a szemöldököm. Az arcomon kicsapódó csodálkozás, úgy látszik, annyira nyilvánvalóvá vált, hogy a professzor is felfigyelt

rá. Vastag, borostyánkőszín keretbe foglalt szemüvege felett rám pillantva megkérdezte tőlem:

— No, mi az? Talán ismeri ezt az elszánt fiatalasszonyt? Itt az áll, hogy magával egy évfolyambeli.

Közömbösséget erőltettem az arcomra, és összeráncoltam a homlokomat.

— Nem emlékszem rá — válaszoltam. Közben éreztem, hogy a szám egyik sarka kissé felszalad, mint sokszor, ha hazudni szoktam.

Az öregember újra az előtte levő iratba pillantott, talán egy fél percig redőkbe vont homlokkal nézte, azután ismét rám pillantott, szemében a kételkedés apró szikrái táncoltak. Szerettem ezeket a szemeket, mert úgy éreztem, rajtuk keresztül csodálatos koponyájába látok.

— Ismernie kellene — mondta. — Csak most látom, hogy maguk egy helyről származnak. Egy gimnáziumba kellett járniuk. Ha jól tudom, maga is Z.-be való?

— Igen — válaszoltam gyorsan. — Most már emlékszem rá. Elég csinos barna lány volt... — Közben ugyanis eszembe jutott, milyen ostoba helyzetbe kerülhetek a hazugsággal. Hátha Irén éppen a professzor jelenlétében fog régi ismerősként üdvözölni.

— Az emlékei alapján milyennek itéli? Mit gondol, hasznát vehetjük majd? — Ha a professzor valami beszédtema vesszőparipájára pattant, sokszor nagyon nehezen lehetett leráncigálni róla. Ebben az időben egyébként meglehetősen sokra értékelt már, és eléggé méltányolta a véleményemet; akkor már több mint egy éve voltam a kutatóintézetben.

— Azt hiszem, érdemes lesz vele foglalkozni. Amennyire vissza tudok emlékezni, az iskolában és az egyetemen nagyon szorgalmas és kitartó volt, amellet nem sablonos fej. Önállóan is képes gondolkodni. Amint látjuk, kiváló eredménnyel végzett. Különben nem ismertem annyira, hogy valami közelebbit is mondhatnék róla...

Az öregember gúnyosan nézett rám:

— A fejemet tenném rá, hogy maga sokkal jobban ismerte, mint ahogy mondja — szólt nyelve hegyével megnedvesítve felsőajkát —, de úgy látszik, azok közé az ismerősei közé tartozik, akiről nem szívesen beszél. — Elhallgatott és az arcomat fürkészte, amelyről legnagyobb bosszúságomra éreztem, hogy elvörösödik; közben vastag rövid ujjaival az íróasztalon dobolt. — De hát ez nem tartozik rám — tette hozzá azután egészen más hangon. Arca váratlanul szigorú kifejezést öltött, mintha előbbi kissé komolytalan bizalmaskodását korához és méltóságához nem illőnek tekintené. — No, mi újság a maguk osztályán?

Nem tudom, első pillanatban örültem-e vagy szomorú voltam amiatt, hogy Irén az intézethez kerül, csak azt tudom, hogy az az évek során szigorú önmeggyőzéssel magamba erőszakolt felfogás, hogy már semmit sem jelent számomra, egyszerre valahová az éterbe illant; vele kapcsolatos szép és gyötrő emlékeim úgy keltek életre, mint kristályokká fagyott vírusok, ha ismét melegebb környezetbe kerülnek. Hangulataim tarka, kaleidoszkópszerű képsorozatként váltották egymást: egyik pillanatban szikrázó türelmetlenség sistergett bennem,

szinte karácsonyfára várakozó gyerekként számoltam a napokat, s vártam, mikor fog végre megjelenni, máskor pedig a végtelenbe szerettem volna kitolni ezt az időpontot, sőt néha még olyan elképzelés is foglalkoztatott (még ha nem is komolyan), hogy valami kitalált okra hivatkozva otthagynom az állásomat, s más városba költözöm. Pihenő-óráimban sokat töprengtem, milyen magatartást tanúsítsak Irénnel szemben, hogyan üdvözljem, amikor annyi idő után újra találkozunk. Néha úgy gondoltam, továbbra is hidegen és tartózkodóan fogok viselkedni, ugyanúgy, mint egyetemi korszakunk második részében, máskor gúnyos vagy szemrehányó akartam lenni, de hamarosan annál a megállapításnál kötöttem ki, hogy ezek közül a magatartások közül bármelyik is, ennyi idő eltelte után kimondottan ostoba és neveléses lenne, s emellett túlságosan is sokat elárulna azokból az érzésekből, melyek akaratom ellenére még éltek, vagy helyesebben újra életre keltek bennem. Végül is úgy határoztam, hogy legalábbis egy időre) egyszerű, természetesen baráti arcot igyekszem majd magamra öltetni, és megpróbálom elhitetni vele, hogy ami volt, már régen elmúlt, s legfeljebb szép emlékek tekintem csupán. Néha, ha nagyon beleéltem magamat ebbe a hangulatba, ideig-óráig még azt is hittem, hogy a lényegét tekintve nincs is másként. Vagy legalábbis azt kívántam, hogy így legyen; ez tett volna a legproblémamentesebbé mindent.

Amikor végre találkoztunk, Irén viselkedése nagyon megkönnyítette a dolgomat.

Az intézet falai között először az igazgatónk előszobájában akadtam össze vele. Egy széken ülve várakozott; könnyű drapp tavaszi kabátját nem vetette le, csak kigombolta, úgyhogy látni lehetett csinos barna ruháját. Nem ismertem meg rögtön, csak egy pillanattal később; haját másképp viselte, mint azelőtt, de mikor felnézett, arca ugyanolyan félreismerhetetlenül és egyedülállóan „Irény” volt, mint régen. Amikor észrevett, arcát a váratlan meglepődés kifejezése öntötte el, majd felállt, és olyan őszinte, nyílt örömmel üdvözölt, hogy nem volt nehéz átvennem tőle ezt a hangot.

— Nem is tudtam, hogy itt dolgozol — mondta melegen, köszönés után. Ahogy kezelt fogtam vele, úgy tűnt fel, mintha egészen kicsit izzadna a tenyere.

— Már majdnem másfél éve — válaszoltam. — Úgy látszik, most te is idekerülsz.

— Honnan tudod?

— Láttam a kérvényedet az öreg asztalán.

— Ja úgy... Csodálkoztál?

— Egy kicsit... Szóltam néhány jó szót az érdekedben. Megmondtam, hogy régebről ismerlek már.

— Köszönöm. Ez kedves volt tőled. Nagyon izgulok, hogy felvesznek-e.

— A kérvényed már el van intézve. Minden rendben.

Egy pillanatra úgy rémlett, legszívesebben a nyakamba ugrana. Ez különben jellemző volt rá; a túláradó öröm sokszor áttörte látszólagosan hűvös nyugodtságát. Barna szeme egy árnyalattal mintha sötétebbé és fényesebbé lett volna.

— Komolyan mondd? ... Szóval, biztosra megyek be?

— Igen. De tégy úgy, mintha nem mennél biztosra. Az öreg nagyra értékeli a kezdők szerénységét, és nem szereti, ha alkalmazottai indiszkrétok.

Irén nevetett, de apró, szabályos egérfogait csak egészen kicsit mutatta meg.

— Te most is olyan vagy, mint régen. Semmit sem változtál.

— Lehet. Pedig állatian dolgozom... Különben, te sem változtál...

— Mit dolgozol? Nem is képzeled, mennyire érdekel ez a munka.

A munkámról kezdtem volna mesélni, de kinyílt az igazgatói szoba ajtaja, és a titkárnő beszélőtotta Irént. Én is a dolgom után mentem; csak utólag éreztem valami izgalomfélést és egy bizonyos megkönnyeb-
bülést, hogy túl vagyok az első beszélgetésen. Örültem, hogy sikerült letépni magamról az elfogódottság láncait, és képes voltam normá-
isan viselkedni.

Később újra találkoztam vele a folyosón. Úgy rémlett, a teljes bizo-
nyosság öröme megszépítette; mintha egész lénye sugárzott volna. Va-
laha az érettségi bizonyítvány kiosztásakor láttam ilyennek, amikor
egyszerű sötétkék ruhájában, amelyre csak egy fehér gallér és egy
fényes, műanyag öv vitt egy kevés színt, kijött velem az osztály ajta-
ján. Eszembe jutott, milyen féktelenek voltunk akkor, járásunk szinte
lebegésnek tetszett, s körülöttünk minden, az iskola nehéz barna fara-
gott kapuja, a házak ablakai, a kocsitűt macskakövei, a világ legkifeje-
zéstelenebb fáí, a gömbakácok, az egész napsütötte utca szikrázni lát-
szott a szemünkben. Most majdnem egészen ugyanolyan volt, mint
akkor.

— Rád várok — mondta. — El akarok köszönni tőled. Bár igaz,
hogy nemsokára mindennap láthatjuk egymást.

— Hát igen... Munkatársak leszünk...

— Ráérsz néhány percre?

— Ha nagyon akarom, ráérek.

— Akkor kísérj el a kapuig. Feri már biztosan lenn vár a kocsival.
Ő közben elment néhány dolgát elintézni, de bizonyára visszatért már.

Az óta az esős nap óta először esett közénk súlyos kőként Feri
neve, de bennem mégis ez a rövid, kétszavas mondat állt össze: „Máris
Feri.” Szándékosan tettem úgy, mintha erről nem vennék tudomást.

— Kocsitok is van? — kérdeztem.

— Igen.

— Ez aztán gyorsan ment, hamar nyélbe ütöttétek. Mikor vettétek?

— Az ősszel. Az utóbbi két évben elég sokat kerestünk. — Ezt
egy bizonyos mentegetőző hangsúllyal mondta; úgy látszik, megérezte
a hangomról, hogy nekem nincs kocsim. — De különben Feri szülei is
hozzájárultak.

„Kifizetődik ilyen szülőket tartani” — akartam mondani, de még
idejében visszaszívtam, nem akartam máris kellemetlenkedni epés
megjegyzéseimmel. Ezért hallgattam, csak az alsóajkamat szívtam be
egy kissé.

Lehet, hogy észrevette arcomon a koponyámban rejtőzködő gondo-
lat egyes tüneteit.

— Ha majd ideköltözünk, remélem, eljössz velünk néhány autókirándulásra.

— Szívesen. Már előre is örülök.

Közben lementünk a lépcsőn. Az intézet épülete előtt kis park terült el, mintegy ötven métert kellett megtennünk az utca mentén húzódó rácskerítésig és a kovácsoltvas kapuig. A kora április apró zöld lángocskákat ugrasztott ki az orgonabokrok ágaiból, a vadgesztenyék is terpeszgetni kezdték kis zöld tenyereiket, de a platánok még csupasz, csontvázszerű ágakkal meredeztek az ünnepélyesen álló ezüstoffenyők mellett. A nap csak félig sütött, korongja tisztán rajzolódott ki a laza állományú, fűstszerű felhők mögül, fénye halvány volt, úgyhogy hunyorgás nélkül belenézhetett az ember. A kapu előtt, közvetlenül a járda mellett egy szürke Opel Record állt. Az ablakon bepillantva egy férfit vettem észre; újságot olvasott a kormánykerék mellett, s bár az újságlap majdnem egészen eltakarta arcát, hullámos hajáról mégis azonnal felismertem Ferit. Búcsúzni akartam, hogy minél előbb visszafordulhassak, de Irén, megghiúsítva szándékomat, megelőzött:

— Várj egy pillanatig — mondta. Kezének hívó mozdulatával intett Feri felé, s az erre kiszállt az autóból.

— Bemutatom egy régi kedves ismerősömet — mondta neki, amikor hozzánk lépett. — Bár igaz, hogy ti már láttátok valaha egymást, de hát az nagyon régen volt.

Feri barátságos mosollyal nyújtott kezét, amelyben én már akkor azt a bizonyos csöppnyi gúnyt véltem felfedezni, amiről ugyanakkor tudtam, hogy csak a képzeletemben létezik.

— Nagyon örülök — mondta. — Irén sokat mesélt magáról...

Irénre sandítottam. Észrevettem, hogy hol rám, hol Ferire néz; arckifejezése fürkésző, de zavart is volt, mosolygott, de mosolya mögül aggodalom szivárgott elő; minden gesztusa azt látszott kifejezni, mennyire örülne, ha mi ketten Ferivel jó barátokká válnánk.

Körülbelül öt percig beszélgettünk. Ha jól emlékszem, Feri arról mesélt, hogy valami sportfelszerelést vásárolt az iskolája számára. Azután elfoglaltságomra hivatkozva elkészöntem tőlük. Már eléggé bent jártam a park kavicsos útján, amikor hallottam, hogy hátam mögött felbúg az Opel motorja.

Irén két hét múlva munkába lépett. Nem sokkal ezután sikerült lakást szerezniük, úgyhogy végleg a városba költöztek. Gyakori vendég lettem náluk, szabad időnkben hármasban hosszú autókirándulásokat tettünk. Már az első ilyen alkalommal észrevettem, hogy Feri remekül vezet, erős kezében biztosan tartja a kormányt, és szereti merészen venni a kanyarokat; egész lénye bizonyos vakmerőségre való hajlamot árult el. Egyébként közepszerű koponyának találtam, aki semmiképpen sem ostoba, sőt gyorsan felfogja a dolgokat, de akit bizonyos szellemi színvakság jellemez, és összetettebb, árnyaltabb gondolkodásra képtelen. Gondolataiból hiányzott a szenvedély, a bonyolult szellemi feladatok és általában minden tudás iránti delejes vonzódás, ami Irénre és rám egyaránt jellemző. Torkomban keserű nyál gyűlt össze, ha arra gondoltam, hogy Irén, a tökéletes, nagyszerű Irén erről nem vesz tudomást. Nem tudtam megállapítani, annyira elvakult-e, hogy egyáltalán nem veszi észre: akivel együtt él, az szellemileg mö-

götte marad, vagy tudja, de ez nem zavarja. Elkeseredetten vettem tudomásul, hogy házasságuk (amelynek már röviddel a létrejötte után gyors összeomlását vártam) szilárdan áll, úgyhogy hiába figyelek vizslató tekintettel akár a legkisebb jelre is, sehol sem tudok valami rést vagy akárcsak hajszálnyi repedést felfedezni rajta, hogy a támadást azon a ponton indítsam meg. Egy pillanatig sem kételkedtem abban, hogy jogom van Irénre. Nem azért, mert szeretem (ez ostobaság, hiszen akkor Ferinek is joga lenne rá), hanem azért, mert szellemileg Feri fölött állok.

Udvarolni egyébként úgyszólván meg sem kíséreltem Irénnek. Egyszer ugyan a laboratóriumban megpróbáltam egy hanyag, kellő jóindulattal munkatársinak is értelmezhető mozdulattal átkarolni a vállát, Irén azonban minden felháborodás nélkül, de határozottan elutasított, úgyhogy egyelőre céltalannak láttam a szerelmemmel ostromolni. Féltem felújult barátságunkat, hisz az végeredményben mégiscsak egy rész volt Irénből.

Célomról azonban, hogy visszaszerzem, sohasem mondtam le. Csodákban hittem, váratlan fordulatok bekövetkeztére vártam még ott fenn a hegyen fekvé is, ahol, mikor újra tudomást vettem a fölem boruló kék égről, a végtag nélküli csecsemőre emlékeztető felhő már messze, valahol tőlem jobbra, a fenyők csúcsai fölött járt. Időközben teljesen elvesztette eredeti alakját; egy rendkívül nagy fejű és kis, csenevész farkú hal formáját vette fel, de egészében kisebbé is vált, elmosódott körvonalúvá lett, a légáram valószínűleg néhány száz méterrel magasabbra ragadta. Feri most az oldalán, arccal felém fordulva feküdt; észre sem vettem, mikor változtatta meg helyzetét. Az órájára pillantott:

— Indulhatnánk — mondta. — Igyekeznünk kell, ha még világosan akarunk visszatérni.

— Igazad van. Hihetetlenül ellustálkodtuk az időt.

Mindketten feltápáskodtunk; felszedtük a takarókat a földről, és összegöngyölítve a hátizsákokba gyömöszöltük őket.

— Te aludtál közben? — kérdezte Feri.

— Nem, csak lehunytam a szememet. Az eget néztem, és közben elfáradt a tekintetem.

Feri órája kilenc óra öt perccel, az enyém három perccel többet mutatott, amikor végre nekivágtunk a meredeknek. Kezdetben a bozótok között haladtunk, de hamar elértük a csupasz sziklák világát. A szirtek szürkék és ridegek voltak, szélcserzette felületüket számtalan kisebb-nagyobb dudor, bütyök, üreg, hasíték tette egyenetlenné, de még a távolabbról simának látszó felületeket is át- meg áthálózta a repedések szövevénye. Egyes helyeken vékonyabb vagy vastagabb zuzmó- és moharéteg borította a köveket, a mélyedésekben pedig, bámulatos életerővel és leleményességgel, előttem ismeretlen növények vertek gyökeret, némelyikük csodálatosan szép virágba szökkent.

Itt már valóban nehéz volt az út, gyakran a szó igazi értelmében másztunk, mert kénytelenek voltunk a kezünket is használni. Feri haladt elől, és bár a környezetet, a hegy jellemző tulajdonságait ő sem ismerte igazán, mégis rendkívül ügyesen találta meg a könnyebben

járható részeket. Magabiztosságában volt valami megnyugtató; ahol lehetett, támogatott, sokszor lenyújtotta a kezét, és felsegített egy-egy sziklára, ahol ő már megvetette a lábát. Időnként egy-két percre megálltunk, hogy kifújjuk magunkat; mellkasunk szomjasan tágult, tudónk szenvedélyes mohósággal szívta magába a levegőt.

Az elbeszélés befejező részét következő számunkban közöljük.